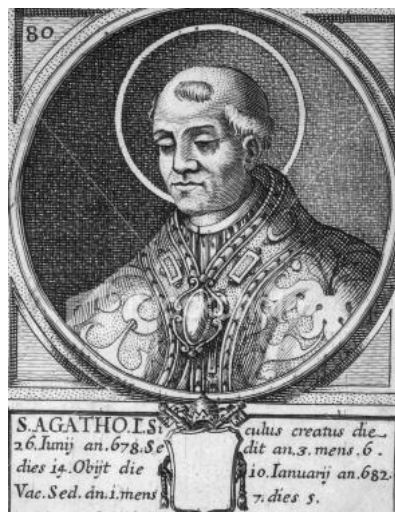

Küsimused: Koit Nook, Aare Olander, Mati Räli, Tenno Sivadi, Tõnu Talve

1. Danaiidid olid kreeka mütoloogias Egiptuses elanud Danaose 50 tütart. Kui tema venna Aigyptose 50 poega tahtsid danaaside vägisi naida, põgenes Danaos tütardega. Saades jälitavatelt vendadelt lüüa, andis Danaos tütardele nõu peigmehed pulmaööl tappa. Peale Hypermestra täitsidki tütre isa nõuande. **Mis on** aga „danaaside töö“?
2. **Tänu millele** kuulub Leo XIII-le (valitses 1878-1903) paavstide ajaloos teadaolevalt eriline koht? Tõsi, mõningatel andmetel võiks selle koha anda hoopis aastail 678-681 valitsenud paavst Agathole (Agathon Thaumaturgos, e Imetegija).

3. See kristlik kuningriik eksisteeris aastatel 1080 kuni 1375. Esimene valitseja oli vürst Ruben I, kuid suurima õitsengu sai riik Levon II (ka Leo, Leon; kuningana Levon I) valitsemisajal 1187-1219. Riigi pealinnaks oli Tarsos, hiljem Sis. Ayas`e linna nimetati aga „paljude laevade kuldsadamaks“, sest sealtkaudu toimus Lääne ja Ida kaubavahetus - nii Hispaania, Itaalia, Prantsusmaa, Inglismaa, Genova, Veneetsia, Pisa, Firenze, Pärsia, India, Hiina kui Araabia maadega. Riik sai nime ajaloolise maakonna järgi. **Seda nime küsimegi.**
4. Pärast Oskar Kallase lahkumist 1934.aastal määrati Eesti saadikuks Londonis mees, kes jäi saatkonda juhtima kuni surmani 1971.a. Seejärel läks juhtimine järgemööda üle teistele saatkonna ametnikele, kuid Suurbritannia valitsus ei tunnustanud uusi saatkonna juhte enam saadikutena. **Kes oli see diplomaat** (pildil), kes karjääri algul töötas sõjaväelise ning hiljem ka diplomaatilise esindajana Leedus, seejärel Välisministeeriumi poliitilise osakonna juhatajana, enne Londonit oli saadikuks Roomas ja Genfis, kus esindas Eestit Rahvaste Liidus?

5. Küsitav oli Venemaa riigitegelane, kammerherra, riiginõunik ja senaator. Ta sündis 1861, isa oli jalaväekindral. Ta oli keiser Nikolai II aegne Liivimaa asekuberner 1901-02 ja Eestimaa kuberner 1902 kuni 1905. Pärast revolutsiooni elas eksilis Saksamaal. Hitleri võimuletuleku järel oli Eesti ainus riik, kes nõustus talle sissesõiduviisa andma, 1935. aastal naasiski Eestisse, sai kodakondsuse ja pensioni. 1940.a suvel pidi põgenema juba Nõukogude võimu eest, suri 1942 Berliinis. 1937 ilmusid venekeelsest käsikirjast tõlgituna tema „Minu mälestusi Eestimaa kubernerina“, vene keeles ilmusid need alles 2009. **Kes?**

6. Johannes Varese „rahvavalitsus“ pandi 21.juunil 1940 kokku A.Rei mälestuste sõnul „naiivikestest, kel polnud mingit arusaamist sellest, missugust osa neil tuli mängida“. Nende meeste hilisem saatus oli sageli vägivaldne. Vaid üks neist pääses nii vangistusest kui ka vägivaldsest surmast. **Kes oli see rohkem teiselt alalt tuntud mees?**

7. **Nimetage aasta:**

- Kesk-Aafrika Vabariigis haaras võimu kolonel Jean-Bedel Bokassa, India peaministriks sai Indira Gandhi;
- Austraalias võeti rahaühikuna kasutusse Austraalia dollar;
- Eurovisiooni lauluvõistlusel saavutas oma seni ainsa võidu Austria laul;
- Teleekraanidele jõudis *Star Trek*;
- Spandau vanglast vabastati Albert Speer ja Baldur von Schirach;
- Ronald Reagan valiti California kuberneriks, Jack Brabham pärjati kolmandat korda vormel-1 maailmameistriks;
- Sündisid Cindy Crawford, Janet Jackson, Jonathan Edwards, Mike Tyson, Michael Park, Jan Železny;
- Surid Buster Keaton, Anna Ahmatova, Walt Disney, Giuseppe Farina.

8. Nõuka ajal ilmunud N. Jakovlevi raamatus „Nad astusid üle piiri“ on ühest XX sajandi poliitika suurkujust kirjutatud järgmiselt: „Ta oli anekdootlikult hajameelne nagu mõni professor: unustas pisiseigad, alalõpmata kaotas midagi, jättis asju hotelli maha. Ta katkestas jutuajamise poolelt sõnalt ja vahtis vestluskaaslast mitte midagi nägeva pilguga, mõtted kusagil kaugel uitamas. Ta käis ringi, kummaski jalas erivärviline sokk ja kandis eriskummalisi lipse“. **Kellest jutt?**

9. **Kes on pildil? (1891-1961)**

10. 1996. aastal toimus esimene kohalike omavalitsuste vabatahtlik liitumine Eestis, mil ühinesid üks alev ning seda rõngasvallana ümbritsev vald. Ühise omavalitsuse nimi võeti vallalt. **Nimetage need alev ja vald?**

11. Vasakpoolne on Eesti üks tuntumaid ja tunnustatumaid pangaanalüütikuid, investeerimispanega Redgate Capital asutajaid, parempoolne aga keskkonnaspetsialist, kes kogub praegu tuntust hoopis eratevõtjana lambakasvatuse (tal on Eesti üks suurimaid lambakarju) ja pärandmaastike hooldamise alal. Mis on nende **ühine ees- ja perekonnanimi?**

12. 2009. aasta suvel lahkus pärast pea 17-aastast ametiaega ühe autotootja juhi kohalt Wendelin Wiedeking. Olles võtnud 1992. aastal üle pankroti piiril seisnud firma (kahjum oli 1992 ca 240 miljonit Saksa marka), viis ta ettevõtte mõne aastaga maailma rentaablimaks autotootjaks, samuti suutis ta oma ametiajal ettevõtte toodangu viiekordistada. Poleemikat on tekitanud ka ta palk – 2007-2008. majandusaastal teenis ta aastapalgaks üle 70 miljoni euro. **Mis ettevõtet ta juhtis?**
13. See 1991. aastal Hollandis Nationale-Nederlandeni ja NMB Postbank Groupi ühinemisel tekkinud pangandus-, kindlustus- ja varahaldusgrupp on laiemale rahvale rohkem tuntud vormel-1st, kus oldi pikaajalised Renault' meeskonna peasponsorid. Kontoreid omatakse enam kui 40 riigis, töötajaid oli 2008. aasta seisuga üle 124 tuhande. **Mis ettevõtte?**
14. Pildil olev Uus-Vana sünaagogg on Euroopa (ja vist ka maailma) vanim tegutsev sünaagogg, ehitatud 1270. **Mis linnas see asub?** Hoone on selle linna üks vanimaid gooti stiilis ehitisi. Seal asub rabi Löwi tool ning ajalooline ... juutide Taaveti tähega standart. Tihti kasutati juudi kvartali elanike poolt ka pelgupaigana ning tänapäevani toimib küsitava linna juutide religioosse keskusena.

15. Kuulete kaht esimest ja kaht viimast pala ühest instrumentaalansamblile kirjutatud tsüklist. **Kes on helilooja?**

16. See 6-7 m kõrgune heitlehine piimahlaga puu kuulub koerakooluliste sugukonda. Looduslikult levib troopilises Ameerikas, kuid on naturaliseerunud ka Lõuna- ja Kagu-Aasias. Paralleelnimi on *frangipani*, seda itaalia markii auks, kes valmistas selle puu viljadest parfüümi. Küsitava puu õis on Laose rahvuslill. **Nimetage taim!**

17. Pildil olev taim on juba paartuhat aastat Andide indiaanlaste hulgas populaarne, sest maitsevad nii lehed kui seemned. Tegemist ei ole siiski teraviljaga, aga kulinaarses mõttes kasutatakse sarnaselt. Indiaanlaste hulgas oli taim suure au sees, sest seda võisid külvata vaid pealikud, kasutades selleks vaid kuldseid tööriistu. **Nimetage see taim?** Mõnedes meie kauplustes võib leida ka sellest taimest jahvatatud jahu.

18. Kookospalmid on ühekojalised, kuni 30 m kõrgused võimsate sulgiate lehtedega puud, mis võivad elada kuni 100 aastaseks. Vilju hakkavad nad kandma seitsme aasta vanuselt, oma saagivõime laeni läheb veel aastaid. Õitsemisest kuni vilja valmimiseni kulub 9-11 kuud. Ladinakeelne nimi *cocos* tuleneb portugali keelest ning viitab algselt hoopiski **ühele loomale**. Millisele?

19. Mõnus lontkõrvne karu, *Melursus ursinus*. Kohalikel on tema kohta ka palju erinevaid nimetusi: Adam-zad (hindi), Rikspa (sanskriti), Bhalluk (bengali), Elugu (telugu), Pani karudi (malajalami). Kuidas on selle **karukese eesti keelne nimi?**

20. Pildil on maailma suurim magevee lõheline, kes sööb nii veelukaid, kuid võib haarata ka mõne roti, kassi ja väiksema koera omale hambusse. **Mis nime see kala kannab?**

21. Selle Valgamaa valla ja vallakeskusega samanimelised külad asuvad ka Põide ja Vinni vallas. Eriti populaarne näib nimi olevat aga Polüneesias – nii Põhja-Cooki saartel kui Prantsuse Polüneesias on saar, kus see nimi esineb lausa topelt, ja veel mitmel saarel on see osaks nimeks? **Milline vald?**
22. Selle küla ajalooline nimi on Jäärumetsa, kuid sellise nimega me teda kaardilt ei leia. Küla nimi on huvitav selle poolest, et on kandnud venepärast nime ühe vähetuntud reamehe järgi ja kannab praegu eestipärast nime ühe lähedal asuva veekogu järgi. "Hiilgeaegadel" elas külas üle 200 inimese, praegu tunduvalt vähem. **Nimetage küla venepärane ja praegune eestipärane nimi?** Kui lisate maakonna, kus see küla asub, võite loota ühele punktile.
23. Maailmas on küllaga linnu, mis asuvad kahe jõe ühinemiskohtades. Erandiks pole ka Koblenzi linn Saksamaal. Nimetage need Koblenzis liituvad **kaks jõge**, mille liitumiskohta tuntakse „Saksa nurgana“ (Deutsches Eck)?
24. Kui nende kahe pealinna nimed tõlkida eesti keelde, siis saame tulemuseks lausa ühenimelised linnad. Ühes neist, mis on üsna räpane, kuid omab sealtkandi parimat looduslikku sadamat ja piirkonna vanimat kõrgkooli, elab umbes 1,1 miljonit inimest. Teises, mida peetakse üheks kaunimaks selle maailmajao linnaks, elab aga poole vähem inimesi. Nimetage **mõlema linna originaalnimed**.

25. On teada, et mõned naaberriigi pealinnad nagu Viin ja Bratislava või Tallinn ja Helsingi asuvad üsna lähestikku. Vatikan asub aga lausa Itaalia pealinna Rooma sees. Nimetage aga need **kaks naaberriigi pealinna, kus vahemaa on kõige suurem?** Arvestada tuleb vaid neid riike, kel on omavahel maismaapiir.

26. Näete ühe tuntud mehe büsti, mis tekkis Riia linna 2004.aastal. Mees ise oleks võinud samal aastal saada 70-seks. Selle büsti valmistamisel uuris skulptor sadu fotosid nii sellest mehest endast kui inimese vananemise kohta. **Keda on sel skulptuuril kujutatud?**

27. Ilmselt ainus keemilise elemendi järgi nimetatud linn asub Ukrainas, lausa Dnepri ääres ja seal elab ligi 50 000 elanikku. Selle metalli nimi, mille järgi on ka linn nimetatud, on eesti keeles natuke teistsugune kui ukraina või vene keelest. Linna nimes on kasutatud just slaavikeelset elemendi nimetust. Seda elementi leidub looduses küll vaid ühenditena nagu näiteks pürolusiit, hausmanniit või brauniit. Selle aine vaegus võib põhjustada krampe, liigsus aga impotentsust. **Nimetage linn või element?**

28. **Kuidas nimetatakse** Eesti, Läti ja Leedu õhuvägede ühist merepäästeõppust, kus õhuvägi, merevägi, piirivalve ja merepäästkeskused harjutavad päästealast koostööd? Õppuse käigus harjutatakse ellujäämisprotseduure, mida õhusõidukite meeskonnad peavad oskama juhul, kui sõiduk maandub vette, ning juhtimis- ja sideprotseduure. Õppus korraldatakse avamerel, et tagada harjutamine võimalikult reaalses olukorras. Esimene taoline õppus toimus 2004 Leedus, mullu (2009) toimusid need aga Pärnu kandis.

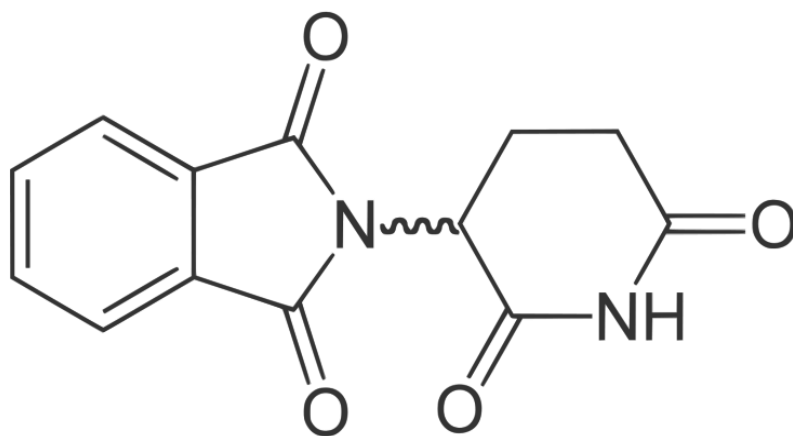
29. See Araabia poolsaare ja Aafrika „sarve“ vahel asuv saarestik (vt ka satelliidifotot) kuulub alates 2008. aastast täielikult UNESCO maailmapärandi hulka. Geoloogiliselt päritolult on tegu ühe maailma isoleerituima mandrilise tekkega saarestikuga, ligemale kolmandik saarel elavatest eluvormidest on endeemsed. Pindala on 3796 km², kõrgeim tipp 1503 m, elanikke on ca 42000. Rahvastiku põhiosa kõneleb semiidi päritolu, saarega sama nime kandvat keelt. **Mis saarestik?**

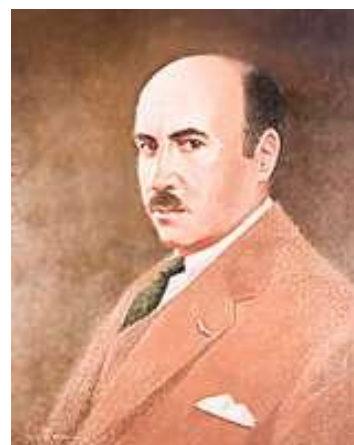
30. Küsime **liri päritolu maadeuurijat** (1874-1922, pildil), kes oli Amundseni ja Scotti kõrval üks tähtsamaid 20. sajandi alguse Antarktika uurijaid. Oma esimese Antarktika-kogemuse sai ta 1901-04, olles Scotti esimese ekspeditsiooni ajal ekspeditsioonilaeva *Discovery* kolmas ohvitser. 1907-09 juhtis ta juba ise oma ekspeditsiooni laeval *Nimrod*, tol reisil purustati tollane lõunapoolseima tipu, kuhu inimene jõudnud, rekord (88°23'S). 1914-17 juhtis ta Kuninglikku Transantarktika ekspeditsiooni, mille käigus plaaniti risti läbida kogu kuues kontinent. Enne Antarktikasi jõudmist uppus aga ekspeditsioonilaev *Endurance*, üle 20 ekspeditsiooni liikme, sealhulgas ka küsitav olid sunnitud talvituma raskesti ligipääsetaval Elevandisaarel (teine rühm laevaga *Aurora* jõudis küll Antarktika mandrile, kuid kontinenti ei õnnestunud ka neil läbida). Suri 1922 Lõuna-Georgia saare lähedal, olles värskest alustanud uut ekspeditsiooni, samasse on ta ka maetud. Pärast surma on ta Inglismaal kujunenud üheks võitlejahinge näiteks (*Endurance*'i ekspeditsioon lõppes mitte ühegi hukkunuga).

31. **Kes?** 1914. aasta "Põllutöölehes" avaldatud artiklis käsitleb ta Darwini õpetust sordiaretuse alusena ning samas ilmub mõne aja pärast ka artikkel, kus ta tutvustab Mendeli katseid. Seega oli küsitav esimene Mendeli seaduse tutvustaja Eestis. 1993. aastal, kui Jõgeva Sordiaretuse Instituudis tähistati 80 aasta möödumist tema kirjutatud raamatu "Päriwus" ilmumisest, ütles Eesti Looduskaitse Seltsi selleaegne president professor Jaan Eilart: "1969. aastal olin ma Tšehhoslovakkias kuulsale mungast geneetikule Gregor Mendelile pühendatud sümposionil. Seal selgus mulle üllatusena, et noor eesti teadlane ... oskas esimesena Mendeli geneetika siduda praktilise tegevusvaldkonna selektsiooniga. Seni peeti seda vene teadlase Nikolai Vavilovi teeneks, aga ... tegi oma avastuse viis aastat enne teda. Brno kloostri Gregor Mendeli muuseumi põhiekspositsioonis leidub ka ...i portree. Teadaolevatel andmetel pole ühelegi teisel eesti teadlasele välisriikides sellist au osutatud." (Vooremaa).
32. Küsime piperindioonide (barbituraatide erivormi) kuuluvat ravimainet (vt ka molekuli struktuuri), mis avastati 1953 Grünwaldi ravimifirma poolt. Kuulus 1950. aastatel lõpul ning 1960te alguses unerohtude Contergan ja Softenon koostisse, samal ajal avastati aga aine kahjustav mõju inimloodetele – kokku sündis sel ajastul maailmas ca 10000 kahjustatud jäsemete või muude kehaosadega last, neist ligi pooled Saksamaa LV-s. See viis aine kasutamise keelamiseni ravimitööstuses. Tänapäeval on ainet lubatud kasutada erivajadusel leepra ning mõnede vähivormide ravis. **Mis aine?**

33. Paljudele on teada lugu Héloïse'i ja Abélard'i suurest armastusest 12.sajandil. Nad otsustasid veeta edasise elu teineteisest lahus, et teenida Jumalat (või pigem, et mitte kahjustada Abélard'i karjääri). Neil sündis ka poeg, kelle nime algupära tähendab „tähevõtjat“. Seda nime kannab ka tehniline riistapuu, mille leiutajaks peetakse Nikaia Hipparcost ja kasutusele võtjaks Ptolemaios. **Seda poisi või riista nime** küsimegi.
34. Connecticuti osariik on pindalalt rohkem kui 3 korda Eestist väiksem, kuid seal elab ligi 3 korda rohkem rahvast. Osariigi suurim linn Bridgeport asub New Yorki naabruses ning Long Islandi't eraldab vaid kitsas väin. Bridgeporti lennuväli kannab ühe tuntud lennunduskonstruktori nime. **Kelle nime?**

35. **Kes on esitaja?** Sündinud 1953 Šotimaal, kogus tuntuks eeskätt 1980te populaarse new-wave bändi Ultravox juhtfiguurina. Samuti on ta Band Aid suurhiti „Do They Know It's Christmas?“ kaasautor.

36. Kes oli Eesti jalgpallikoondise väravavahiks enne Evald Tipnerit (21 mängu aastail 1921-28)? Just tema kaitses meie puuri ka Pariisi olümpiamängudel, kui 18-aastane Tipner veel varus oli. Küsitav sündis 1903 Tallinnas ja suri samas 1962. Ta tuli Kalevi ja TJK koosseisus kolmel korral Eesti meistriks. Oli hiljem Eesti Jalgpalli Liidu abiesimees Vene okupatsioonini, 1940 pääses ainsana EJL juhatause liikmetest arreteerimisest, kuid 1941 küüditati pangadirektorina töötanud mees siiski Siberisse.
37. Küsime Eesti rallisõitjat, kes alustas oma sportlaskarjääri odaviskajana, võites Eesti noortemeistrivõistlustel medali. Autorooli istus 1969, pärast Volgade klassi Balti hipodroomisõidu meistritiitlit, esimene Eesti rallimeistritiitel tuli 1970. Aastast 1978 oli ta kokku 11 aasta jooksul Nõukogude Liidu koondise liige. Kahekordne NSVL meister, viiekordne Eesti meister, Pärast sportlaskarjääri oli muuhulgas BMW sõidutreener ja EAL-i turvavaatleja. Eesti parima sportlase tiitel võistkondlikus arvestuses 1981. Kes?
38. Sellele iluuisutajale kuulus pikka aega pöörlemise ehk piruettide tegemise „maailmarekord“. 1981 sooritas ta järjest 105 piruetti kiirusega 1,8 pööret sekundis. Sealjuures kehaosade maksimaalse väljasirutusega ja täpselt fikseeritud keskpunktiga. Pöörded-piruettid moodustasid ta tollasest kavast 24% esituse kogujast. Ta sooritas esimese naisena suurvõistlustel hüppe kolmekordne Lutz (EM 1978), mille eest sai ka esimese naisena tehnika hindeks 6,0. Tema järgi on saanud nime iluuisutamise tehnikaelement,i piruett. Kes?

39. Suusahüpete MK-sarja esimeseks võitjaks tuli 1979/80. hooajal üks 1960 sündinud austerlane, kes samal aastal võitis ka nelja hüppemäe turnee. Suurvõistlustel jäi tema parimaiks tulemusteks Lake Placidi olümpiahõbe väikesel mäel, MK-etappe võitis ta kokku kaheksa, lisaks ka 1980/81. aasta nelja hüppemäe turnee. Sportlaskarjäär kestis tal 1985. aastani, seejärel oli ta muuhulgas lendur ning erinevate spordivõistluste korraldaja. Tema poolt 1999. aastal Viinis organiseeritud Sajandi spordikuulsuste galast kujunes tänane Laureuse maailmaauhindade jagamine. Kes?
40. Ecuadori jalgpallikoondise tähelennuks võib nimetada 2002.a. MM-i finaalturniiril saadud 1:0 võitu Horvaatia üle. Veelgi edukamaks osutus 2006.a. MM finaalturniir, mil võideti Costa Ricat koguni 3:0 ja pääseti 1/8 finaali. **Milline klubimeeskond** on aga võitnud kõige enam – 13 korda Ecuadori meistritiitli? Tegelikult jagab see Guayaquil'i klubi meistritiitlite arvu poolest esikohta koos pealinna klubiga El Nacional ja viimane tiitelgi tuli juba 1997.aastal. Siiski on ta üks vanemaid klubisid – asutatud 1925 ja ka üks rikkamaid. Fännid hüüavad oma lemmikmeeskonda nii „Ecuadori iidoliteks“, „Sadamakai iidoliteks“ kui „Kanaarilindude meeskonnaks“. Viimane tuleneb ilmselt meeskonna võistlusvormi värvi pärast. Lisada võib veel sedagi, et selle meeskonna nimekaim on üks Euroopa tuntumaid klubisid.

41. Esimene Eesti spordireportaaž raadios toimus 18.-20. juunil 1930 Tallinnas peetud Eesti-Poola-Leedu kolmikmaavõistluselt kergejõustikus. Asja juures oli Felix Moor, paraku nappis tal spordialaseid teadmisi ning appi tuli paluda kaks asjatundlikumat meest. Üks neist oli Aleksander Antson, **kes oli aga teine?** Küsitav töötas sel ajal (1927-32) kehakultuuri sihtkapitali valitsuse inspektori ja teadusliku sekretärina.

42. Inna Taarna on mälestusteraamatus „Vaatan ajas tagasi“ kirjutanud küsitava näitlejanna (1905-80, pildil) kohta järgmiselt: „Vanemuises mängisid draamas, laulsid ooperis, tegid kaasa operettides, esinesid kontsertidel. Olid väga laia amplituudiga. Harilikult, kes mängib Ibseni „Peer Gyntis“ Solveigi, see ei mängi Gorki „Põhjas“ Vassilissat või Wuolijoki „Niskamäe naistes“. Rääkimata, et laulaks Marthat Gounoud' „Faustis“. Või kuidas ma võrdleksin Vaiket Aava „Vikerlastes“ Eltsuga Raudsepa „Mikumärdis“ ja Marit Tiinaga Kitzbergi „Libahundis“. **Kellest** ta niimoodi kirjutas?

43. See 1977-81 vändatud 20-osaline Tšehhoslovakkia teleseriaal pani 1980. aastate alguses aluse hilisemale Euroopa haiglaseriaalide buumile – seda muuhulgas ka kapitalistlikus Euroopas (nt loetakse seriaali populaarse Saksamaa telesarja *Schwarzwaldklinik* ideeandjaks). Seriaali põhitegevus toimub ise fiktiivse Bori linna haigla ortopeediaosakonnas. 1990. aastate alguse ETV-st peaks seriaal olema tuttav ka Eesti televaatajale. Käesoleval saajandil on seriaalile vändatud kaks osalt samade näitlejatega järge. **Mis seriaal?**

44. Küsime Walden Robert Cassotto (1936-1973) **pseudonüümi**. Oma elus oli ta edukas muusik ja näitleja, kelle tuntuimad hitid olid „Mack the Knife“, „Dream Lover“, „Splish Splash“. 1960. aastatel pälvis ta oma filmirollidega ka neli Kuldgloobuse ja ühe Oscari nominatsiooni. Hilisematel aastatel muutus tema muusikastiil rock'n'rollist folgi- ja kantrilikumaks. Esimeseks abikaasaks oli küsitaval näitleja Sandra Dee. Suri 1973 pärast südameoperatsiooni, 2004 valmis tema elust film *Beyond The Sea* (peaosas Kevin Spacey).

45. *Habitat 67* on arhitekt Moshe Safdie magistritööna valminud omapärase arhitektuuriga elamukompleks, mis koostati 354 mahtplokist. **Mis ürituse puhuks ning kuhu** antud hoone ehitati?

46. Oma sünnipärase nime Sünder muutis ta auavaldusena oma sünnipaigale. Ka kõigest tema kolmest pojast said kunstnikud. **Kes on kunstnik?**

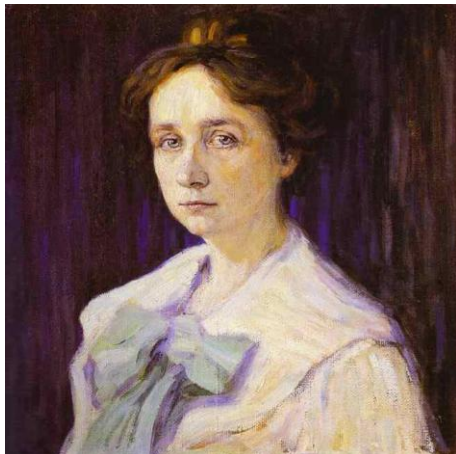

Herakles ja Antaios

Herodese pidusöök

47. Esimesel pildil kujutab Gabriele Münster oma õpetajat ja armastatut, kahel järgneval aga kujutab see kunstnik Gabrielelet. **Kes?**

48. **Kes on see kunstnik?** Ta on hariduselt lavastuskunstnik ning kunstimagister. Tema isiku-näitused on alati väga isikupärased. Mõned näituste pealkirjade näited: *Aja taasringlus* (1996), *Episoodiline mälu* (2000), *Loomulik valik* (2001), *Kogutud seosed* (2007), *PEP – Pool Elu Prügimäel* (2009). On rühmituste *Vedelik* (1995) ja *PEA* (2000) asutaja liige. Aktiivselt osaleb *Polügoonteatri* juures, kes esineb nii Kivimäe saunas, Balti jaamas, Miiduranna sadamas, Laagna teel kui paljudes muudes omapärastes kohtades. Viimasel ajal on rohkem olnud seotud aga *Rakvere Teatriga*. Ka Eesti Maakilvas osalejatele pole ta võõras.

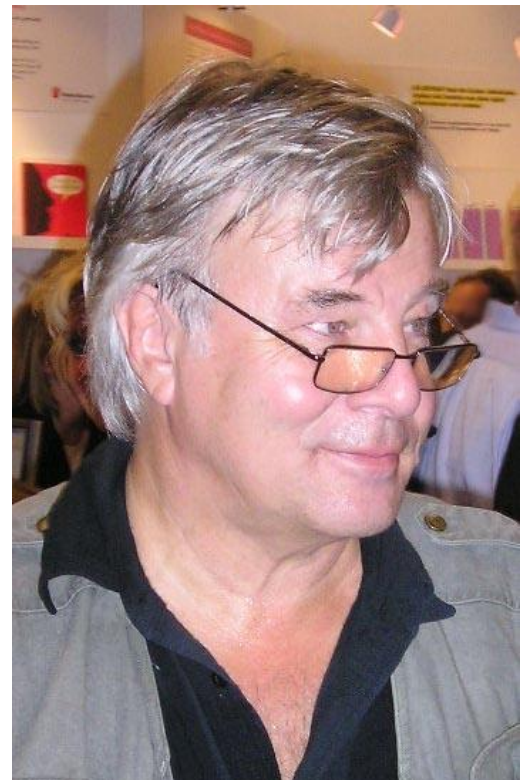
Näete siin tema segatehnikas (plekkpurgid, õlivärv, puit) teost „Jäädvustus“, 1996.

49. 2000. aasta maailmanäitusel tekitas palju kõmu Eesti paviljon oma katusel liikuvate porgandikujuliste lillepottidega. Paviljoni autorid tegutsevad siiani koos arhitektuuribüroos KOKO Arhitektid ning on hiljem muuhulgas olud osalised ka Tallinna Inglise Kolledži spordihoone, Tallinna süngooogi ja Fahle maja juures. **Küsime kahte nime** (esimene on sündinud 1975 ja hariduselt graafik, teine 1976 ja arhitekt). Mõlemad on pärit Viljandist.

50. Kuulete laulu „Auväärne haldaja, taevalik õis“ kogumikust „12 laulu püha neitsi Maria auks“. **Kes on helilooja?**

51. Küsitav kunstiteos on valminud 15.sajandi lõpul, sellel on tekst, mis algab sõnadega (eestikeelses tõlkes) „Head olevused vaesemast või rikkast soost ja meenutagem ühte tervest ajaloost, et kõrvale ei või end hoida inimesed kui kohal ... on, nagu siin kõik näha võime“. Nimetage **autor ja teos**.
52. Anna Chadimová töötas teenijapiigana Kostelec nad Labem'is. Kui ta tegi 1834.a taluõuel tantsusamme, kirjutas samas talus lastele muusikat õpetanud Josef Néruda talle loo *Strejček Nimra koupil šimla (Onu Nimra ostis valge hobuse)*. Tants sai populaarseks, nt 1844 jõudis USA-sse. Tänapäeval jagatakse selles Grammy'sid (1986-2009), on olemas Kuulsuste Hall ja loomulikult muuseum. **Mis tantsust on jutt?**
53. Sulev Keedusel valmib eeldatavasti sellel aastal juba tema kolmas mängufilm „Kirjad inglile“. Nagu tema eelmisedki filmid „Georgica“ ja „Somnambuul“ on sellegi filmi stsenaarium valminud Keedusel koostöös ühe eesti kirjanikuga. **Kellega?**
54. Väljend „räägi mooga“ on paljudele tuntud. Lendlauseks sai see 1963. aastal näidendina ja 1966.aastal romaanina ilmunud Bill Naughtoni teosest (eesti keeles romaan Valda Raua tõlkes 1969 ja 1992), mis tol ajal kõvasti kahinaid tekitas. Nimelt oli seal tegelaseks üks medõde, kes iga kord, kui kallimaga voodisse läks, ütles just nõndamoodi. Mis on selle raamatu **pealkiri?** 1966 valmis samanimeline briti film Michael Caine'iga nimiosas, 2004 aga *remake* Jude Law'ga.
55. See 1944 prantslasest isa ja rootslasest ema pojana sündinud kirjanik on eeskätt tuntud oma raamatutega, kus peategelaseks Rootsi salaagent krahv Carl Hamilton alias Coq Rouge. Samuti on ta kirjutanud mitmeid ajaloolisi romaane eeskätt keskaja teemal ning pool-autobiograafilise romaani *Kurjus*. **Kes?**

56. Viimase Itaalia romantilise koolkonna esindaja Amilcare Ponchielli (1834-86) säravaim teos, mis sai triumfaalse publikumenu osaliseks, oli La Gioconda (Röömus tüdruk, 1876). Seda tükki mängiti ka Estonias (1969) ja maailma juhtivad ooperiteatrid esitavad teda tänaseni. 1874 esietendus aga Ponchielli ooper, mis põhines Adam Mickiewiczi ballaadil *Konrad Wallenrod* ja mille libreto kirjutas Antonio Ghizlanzoni. See ooper kandis ühe Euroopa rahva nime. Kelle?

57. Millist ühist nime need kannavad?

1. Peamiselt Vahemeremaal kasvav u 40 liigiga püsikuteperekond (*Phyteuma*) kellukaliste sugukonnast. Eestis kasvab (põhiliselt lõunaosas) huumusrohkel mullal hõredais metsades ja niitudel piklikuks õisikuks koondunud väikeste kollakate õitega tähkjas ..., *P. spicatum*.
2. Vendade Grimmide poolt kirja pandud saksa muinasjutt ja selle peategelane, väga pikkade juustega tüdruk.
3. sündroom (trihhohaagia) - haiglane kirk oma juukseid süüa.
4. USA animafilm ... *Barbie* (2002).

58. Mis alal tulid Andry Purk, Tunnet Taimla, Ants Soosõrv, Aivo Oll ja Johann Lents 2008.aasta maailmameistriks võistkondlikult? Tunnet Taimla on sellel alal võitnud ka individuaalse maailmameistri tiitli.

59. Vancouveri taliolümpiamängude avatseremoonial tõi olümpiatule staadionile üks tuntumaid invasportlasi maailmas. Sündinud 1957 Port Albernis Briti Kolumbia provintsis, jäi ta 15-aastaselt autoõnnetuse tagajärjel alakehast halvatuks. Üleilmse tuntuse saavutas ta 1985-87 oma übermaailmareisiga ratastoolis (Man In Motion World Tour). Samast maailmareisist sai inspireeritud ka Briti muusiku John Parri 1985. aasta suurhitt *St. Elmos Fire (Man In Motion)*, mida ka kuulete taustal. Lisaks on küsitav aastail 1980 ja 1984 võitnud kuus paraolümpiamedalit. Kes?

60. „Sherlock Holmes pidas rumaluseks talletada kasutat teavet, mis vajaliku välja tõrjub,“ ütles Munk. Roland ütles: „Sherlock Holmes oleks pidanud seda rääkima meie mäluvälguritele.“ Arvamine oli ühene: milleks on vaja sadadele tuhandetele televaatajatele demonstreerida risustavat eruditsiooni, mis pealegi oma rahva kultuuritundmist hakkab mälust välja tõrjuma. Mängurid teadsid, mis on osakeste difraktsioon, kui palju hüpati kõrgust Amsterdami olümpiamängudel, mis on büssuse kiud, et ladina keeles bursa tähendab kotti, ent ühtlasi ka kinnist õppeasutust Tsaari-Venemaal. Nad teadsid muistse mereröövli Shaireddini Barbarossa kivila varemeid Anakapril ja Abramsoni-nimelist Preisi rahamüntijat, kuid Juhan Liivi luuletuse omistasid Felix Kottale, Ilmi Kollale või Jaan Kaplinskile. Nii on kirjutanud mäluvälgust üks eesti kirjanik oma 1992.aastal ilmunud romaanis „Iisabel“. Kes on autor?

1.	Pidid karistuseks allilmas sõelaga vett kandma augulise põhjaga tünni; mõttetu töö		KN
2.	Vanim paavst	Leo XIII oli surres 93 aastane. Agatho't, olevat olnud umbes 100-aastane.	KN
3.	Kiliikia	Maakond Väike-Aasia kagurannikul. Armeenlaste riik K. põhjaosas,	TS
4.	August Johannes Torma	Kuni 1940 Schmidt , sünd 1895 Pärnumaal Voltveti vallas	KN
5.	Aleksei Bellegarde	Алексей Валерианович Беллегарде (Бельгард)	KN
6.	Johannes Semper	Haridusminister	KN
7.	1966		MR
8.	J.F. Kennedy		TT
9.	Rafael Trujillo	sünnipäraselt R. Leonidas Trujillo Molina	MR
10.	Pärnu-Jaagupi, Halinga	Pärnu-Jaagupi alev, Halinga vald	MR
11.	Veiko Maripuu	1. aastaid Suprema analüütik, 2. NATURA hoiualade peaspets Saarem-l	TS
12.	Porsche		MR
13.	ING Group	Internationale Nederlands Groep	MR
14.	Praha	<i>Staronová synagoga</i>	KN
15.	Camille Saint-Saëns	1835-1921. „Loomade karneval“, 1886;	KN
16.	Plumeeria		TT
17.	Tšiili hanemalts ehk kinoa	<i>Chenopodium quinoa</i> . Ka <i>kinoon</i> , <i>kvinoa</i> , <i>quinoa</i> ,	TS
18.	Ahv	Port ja hisp coco = irve, lai naeratus. Portugallased leidsid esimestena Indiast..	TT
19.	Huulkaru	inglise Sloth bear, vene gubatsš	TS
20.	Taimen	<i>Hucho taimen</i> , ka Siberi taimen, mongoolia taimen, Siberi lõhe.	TS
21.	Puka	Pukapuka, Napuka; Pukaki järv NZL, Pukarua Pr.Polüneesias	KN
22.	Dejevo, Karujärve	Reamees Vladimir D. järgi, kes hukkus Saaremaa lahingutes	TS
23.	Rein ja Mosel		MR
24.	Freetown, Libreville	Vaba linn. Sierra Leone, 1,1 milj el; Gabon, 580 000 el;	TS
25.	Moskva ja P'yongyang	Linnulennuline vahe 6500 km; Moskva ja Peking 5850 km;	TS
26.	Juri Gagarin	Esimene kosmonaut, sündis 1934. Skulptor Gleb Pantelejev	TS
27.	Marganets, mangaan	Mn, 1774 avastasid selle C.Shee ja J.G.Gahn	TS
28.	Baltic Bikini		TS
29.	Sokotra		MR
30.	Ernest Henry Shackleton		MR
31.	Mihkel Pill	„Saia isa“	KN
32.	Talidomiid		MR
33.	Astrolaab	Astrolabius. Tähekõrgusmõõtur. Héloïse d'Argenteuil ja Pierre Abélard.	TT
34.	Igor Sikorsky	Tuntuim helikopterikonstruktor, suri 1972 Connecticutis, Eastonis	TS
35.	Midge Ure	James Ure	MR
36.	August Lass		KN
37.	Eedo Raide	1946-2010	MR
38.	Denise Biellmann	s.1962. 1981 MM&EM 1. Elukutseliste MM 11x, Šveitsi saj-i sportlane	TS
39.	Hubert Neuper		MR
40.	Barcelona SC	Klubi lõi Hispaaniast tulnud immigrandid (ilmselt katalaanid!)	TS
41.	Ernst Idla	Võimlemisjuht. Sündis 1901 Oisu mõisas Särevere vallas Türi kihelkonnas	TT
42.	Linda Tubin	Filmid: Viini postmark, Pimedad aknad, Andrus õnn	TT
43.	Haigla äärelinnas	tšehhi keeles <i>Nemocnice na kraji města</i>	MR
44.	Bobby Darin		MR
45.	1967. aasta maailmanäitus, Montrealis		MR
46.	Lucas Cranach vanem	1472 – 1553. Sünnipaik Kronach.	KN
47.	Vassily Kandinsky	Gabriele Münter 1877-1962,	KN
48.	Erki Kasemets	s 1969; saanud K. Mäe medali; EMK rändauhinna „Maaraamat“ autor	TS
49.	Andrus Kõresaar, Raivo Kotov		MR

50.	Urmast Sisask	Segakoorile, op 41, 1992; tekst katoliku palveraamatust, nr. 3	KN
51.	Berndt Notke, Surmatants		TT
52.	Polka	Böömi <i>pulka</i> = pool (sammu)	TT
53.	Madis Kõiv		TT
54.	Alfie		TT
55.	Jan Guillou		MR
56.	Leedulased	<i>I Lituani</i> ; i tegevus toimub 14.sajandi lõpul Marienburgis (Malborgis)	TS
57.	Rapuntsel	2010 Lenna Kuurma laul Rapuntzel	KN
58.	Rendžu	Tuntuim Ando Meritee võist-a ei kuulunud; üks rendžu avangureegleid <i>Soosõrv</i>	TS
59.	Rick Hansen		MR
60.	Lilli Promet	Tema viimane romaan	TT